

Resultaten av ämnesproven för årskurs 9 år 2005

Skolverket genomförde vårterminen 2005 en insamling av resultaten av ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk, engelska och matematik för skolår 9. En sammanfattande beskrivning av resultaten presenteras i den här promemorian.

Resultaten av de nationella proven används som ett av flera mått på måluppfyllelse inom skolväsendet. Genom att analysera provresultaten får man en bild av elevernas kunskapsnivå i slutet av grundskolan¹. De insamlade provbetygen utgör även underlag för nationell statistik och analyser vid Skolverket och Myndigheten för skolutveckling och resultaten på provuppgifter används för analysarbetet vid de universitetsinstitutioner som på Skolverkets uppdrag utvecklar och konstruerar de nationella proven.

Ämnesprovsinsamlingen har genomförts sedan 1998. Mellan 1998 och 2002 gällde insamlingen ett urval skolor. Urvalet bestod av ca en tiondedel av skolorna med elever i skolår 9 (ca 150 skolor och 10 000 elever).

Från och med 2003 samlas samtliga elevers resultat in. En totalinsamling gör det möjligt att undersöka skillnaderna mellan skolor i olika typer av kommuner, mellan skolor med olika huvudmän, mellan stora och små skolor etc. Eftersom alla elevers resultat samlas in kan även resultaten för mindre grupper av elever, t.ex. elever med utländsk bakgrund, analyseras.

Statistiska centralbyrån (SCB) samlar på uppdrag av Skolverket in ämnesprovsresultaten för samtliga elever i skolår 9. SCB har utvecklat ett webbaserat system för insamlingen².

Följande uppgifter samlas in för varje elev: sammanvägt provresultat i engelska, matematik och svenska och svenska som andraspråk men även betyg för respektive delprov i engelska, svenska och svenska som andraspråk samt elevens totala antal g-poäng, vg-poäng³ i matematik.

Inflödet för totalinsamlingen av provbetyg år 2005

Alla grundskolor (ca 1 500 skolor) som har elever i årskurs 9 deltog i insamlingen av ämnesprovsresultat.

Enligt betygsinsamlingen läsåret 2004/05 fanns det 119 894 elever i årskurs 9. I totalinsamlingen av provbetyg inrapporterades uppgifter i minst ett ämne för 117 730 elever. Av dessa fanns 116 910 elever i årskurs 9-registret (betygsinsamlingen). Det här innebär att 820 elever i totalinsamlingen av provbetyg inte ingick i

¹ Närmare information om proven finns på Skolverkets hemsida [Hwww.skolverket.se](http://www.skolverket.se) under rubriken "Nationellt provsystem".

² Närmare information om insamlingen finns på SCB:s hemsida www.barnochskola.scb.se.

³ I matematik förekommer två typer av poäng, g-poäng för svar av godkänd kvalitet och vg-poäng för svar av väl godkänd kvalitet.

årskurs 9-registret⁴. Undersökningens inskickningsbortfall (samtliga uppgifter saknades för eleven) var 2 984 elever. Inskickningsbortfallet beror på att uppgiftslämnarna inte rapporterat in uppgifter.

Bortfallet

Ämnesproven i svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska bestod av tre delprov (A-C).

Alla inrapporterade (117 730) elever deltog inte i varje ämnesprov. Vissa elever deltog endast i något delprov. 90 procent av dem som fick betyg i svenska deltog i samtliga delprov i svenska, medan motsvarande andel för svenska som andraspråk var 78 procent. Andelen redovisade elever som deltog i samtliga matematikprov var 91 procent och i engelska 93 procent.

Tabell 1 Ämnesproven i årskurs 9 år 2005: antal och andel elever enligt ämnesprov

Elever	Svenska		Svenska som andraspråk		Matematik		Engelska	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Redovisade elever	112105	99	4 633	90	114947	98	116826	99
varav deltagande i samtliga delprov*	104890	93	4 025	81	106995	91	108902	93
varav deltagande i minst ett men inte alla delprov	4 490	4	382	8	5 719	5	3 702	3
varav inte deltagit i något delprov	2 725	2	470	9	2 233	2	4 222	4
Ej redovisade elever	660	1	88	2	2 783	2	904	1
Samtliga elever	112765	100	4 965	100	117730	100	117730	100

Bortfallet var cirka sju procent i engelska och svenska och nio procent i matematik. I svenska som andraspråk var bortfallet större, cirka 19 procent. Anledningen till att bortfallet är större i svenska som andraspråk kan bero på att många elever som invandrat under det senaste året läser svenska som andraspråk och inte har hunnit ta del av kursplanen i den utsträckningen att lärarna anser att eleven ska eller kan genomföra provet. I alla ämnen var bortfallet lägre än tidigare totalinsamlingar. Det beror troligen på att insamlingsmetoden förenklats och att skolorna blivit vana vid att inrapportera resultaten för ämnesproven.

Bortfallet varierar för olika delprov inom samma ämnesprov. En jämförelse mellan de olika delproven visar att de muntliga delproven hade det största bortfallet. De muntliga delproven utförs alltså inte i lika stor omfattning som de övriga delproven. En del lärare anser att de muntliga delproven tar för mycket undervisningstid och att det är svårt att organisera dem. Flertalet lärare anser ändå att nationella prov bör innehålla ett muntligt delprov och bortfallet för de muntliga delproven har minskat successivt.

⁴ Undersökningen hade alltså en övertäckning på 820 elever.

Tabell 2a Elevbortfall för delproven i svenska för elever som fick betyg i svenska

Svenska	Redovisade elever	Bortfall	
		Antal	Andel (%)
Delprov A (läsförståelse)	108 574	3 531	3
Delprov B (muntligt)	106 371	5 734	5
Delprov C (skrivuppgift)	107 979	4 126	4

Tabell 2b Elevbortfall för delproven i svenska för elever som fick betyg i svenska som andraspråk.

Svenska som andraspråk	Redovisade elever	Bortfall	
		Antal	Andel (%)
Delprov A (läsförståelse)	4 350	527	11
Delprov B (muntligt)	4 134	743	15
Delprov C (skrivuppgift)	4 291	586	12

Tabell 2c Elevbortfall för delproven i matematik.

Matematik	Redovisade elever	Bortfall	
		Antal	Andel (%)
Delprov A (muntlig uppgift - par/grupp)	109 333	5 614	5
Delprov B1 (tal- och symboluppfattning)	111 575	3 372	3
Delprov B2 (problemlösning – en större uppgift)	111 231	3 716	3
Delprov C (problemlösning – temadel)	110 696	4 251	4

Tabell 2d Elevbortfall för delproven i engelska.

Engelska	Redovisade elever	Bortfall	
		Antal	Andel (%)
Delprov A (oral interaction)	110 492	6 334	5
Delprov B (receptive skills)	111 594	5 232	4
Delprov C (written production)	111 173	5 653	5

Bortfallsanalys

117 756 elever lämnade grundskolan med betyg i minst ett ämne enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet⁵. För varje delprov inrapporterades 95 till 97 procent av elevernas resultat från de olika delproven (bortsett från svenska som andraspråk där svarsfrekvensen per delprov var 85 till 89 %). Samtliga elevers provresultat kommer förmodligen aldrig att inrapporteras, eftersom ett antal elever alltid är frånvarande vid provtillfällena, eller inte deltar i proven av någon annan orsak. Ett visst bortfall per delprov kommer därför sannolikt att bestå.

De elever som inte deltog i proven har med största sannolikhet en snedvridande effekt på de nationella resultaten, eftersom de i genomsnitt hade lägre slutbetyg och

⁵ Exklusive elever med annat bedömningssystem.

meritvärde⁶ än de elever som deltog i proven. Därför ger de resultat som presenteras nedan en något mer positiv bild än vad som varit fallet om alla elever i år 9 hade genomfört samtliga delprov. Exempel på detta är att det genomsnittliga meritvärdet var 163 för de 13 023 elever som fått betyg i engelska, men inte sammanvägt provresultat i engelska, medan meritvärde för de 104 733 elever som fått sammanvägt provresultat var 212. De elever som inte fått sammanvägt provresultat i svenska och hade betyg i svenska (13 558 elever) hade i genomsnitt ett meritvärde på 181 medan de elever som fått delprovsbetyg (104 733 elever) hade ett genomsnittligt meritvärde på 212. Motsvarande uppgifter för elever som fick betyg i svenska som andraspråk var 111 (1 005 elever) och 167 (3 960 elever).

Av dem som inte hade ett sammanvägt provresultat i engelska var 53 procent pojkar, vilket innebär att pojkarna inte gör proven i lika stor utsträckning som flickorna. Även elever med utländsk bakgrund var överrepresenterade i gruppen elever som inte gjorde proven, drygt 18 procent av eleverna hade utländsk bakgrund jämfört med att 14 procent i hela populationen inte gjorde proven.

I matematikproven saknade 15 procent av eleverna ämnesprovsbetyg (13 571 elever). I genomsnitt hade dessa elever ett meritvärde på 153 medan de elever som fått provbetyg (104 185 elever) hade ett genomsnittligt meritvärde på 213. Matematikproven genomfördes liksom i engelska i något mindre utsträckning av pojkarna. 18 procent av eleverna med utländsk bakgrund deltog inte i proven.

Resultaten

I följande kapitel redovisas resultaten för undersökningen. Resultaten redovisas för hela elevgruppen, flickor, pojkar, elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund. Med begreppet "utländsk bakgrund" avses i Skolverkets statistik elever födda utomlands eller elever vars båda föräldrar är födda utomlands. Övriga elever ingår i gruppen elever med svensk bakgrund.

Resultaten för ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk

I svenska och svenska som andraspråk används samma prov. Provet bestod 2005 liksom tidigare år av tre delprov som mätte elevernas läsförståelse, muntliga samt skriftliga förmåga. Temat för 2005 års prov var "Dialog". Delprov A, läsförståelse, innehöll frågor av olika slag och svårighet till både skönlitterära texter och sakprosatexter, vilka eleverna läst och diskuterat ett par lektioner före provtillfället.

Delprov B prövade den muntliga förmågan och bestod i elevernas diskussion om och presentation av texter de lyssnat till på cd. Delprov C var ett skriftligt prov där eleverna kunde välja en av fyra längre skrivuppgifter knutna till texthäftets tema.

⁶ Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (G=10, VG=15 och MVG=20). Det möjliga maxvärdet är 320 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för de elever som fått betyg i minst ett ämne.

Ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk 2005 visar liksom föregående år på skillnader mellan pojkars och flickors resultat liksom skillnader i prestationer mellan elever med svensk och utländsk bakgrund. Totalt bland de elever som läste ämnet svenska har 88 procent fått minst betyget Godkänd på läsförståelsedelen. Skillnaden mellan flickor och pojkar är dock 8 procentenheter till flickornas fördel. Elever med utländsk bakgrund har klarat sig sämre än elever med svensk bakgrund, 17 procent har ej uppnått målen i läsförståelse. Här uppgår också skillnaden mellan flickor med svensk bakgrund och pojkar med utländsk bakgrund som ej uppnått målen till 7 procentenheter. Skillnaden mellan pojkar och flickor med svensk bakgrund är 8 procentenheter.

I ämnet svenska som andraspråk uppnådde 60 procent minst betyget Godkänd i delen för läsförståelse. Andelen som inte nått målen är drygt tre gånger större än bland dem som läste ämnet svenska, dvs. 40 procent.

Resultaten på delprovet i muntlig förmåga är betydligt bättre än i läsförståelse, 90 procent av eleverna har uppnått minst betyget Godkänd i svenska som andraspråk och hela 97 procent i svenska. Här är skillnaderna heller inte så stora mellan pojkar och flickor och elever med svensk och utländsk bakgrund.

I ämnet svenska har 97 procent uppnått minst betyget Godkänd och i svenska som andraspråk 75 procent i provdelen skriftlig produktion. I svenska har 12 procent av pojkarna och 5 procent av flickorna inte uppnått målen för skriftlig produktion. Av de pojkar som läser svenska som andraspråk och har utländsk bakgrund har 72 procent uppnått minst målen för Godkänd och flickorna i samma grupp som nått minst målen för Godkänd uppgår till 80 procent.

Tabell 3a: Provresultat för ämnesproven i svenska år 9, vårterminen 2005

Svenska	Totalt				Flickor				Pojkar			
	Andel (%) elever				Andel (%) elever				Andel (%) elever			
	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen
Delprov												
Sammanvägt provresultat	44,8	40,9	9,1	5,1	34,6	49,0	13,6	2,8	54,7	33,2	4,8	7,3
därav												
Elever med svensk bakgrund	44,3	41,4	9,4	4,9	33,8	49,6	14,1	2,6	54,4	33,5	4,9	7,2
Elever med utländsk bakgrund	49,9	36,9	6,5	6,7	42,6	43,6	9,3	4,6	57,7	29,8	3,6	8,9
Läsförståelse (delprov A)	34,0	42,0	11,4	12,5	27,4	47,5	16,7	8,4	40,4	36,7	6,2	16,6
därav												
Elever med svensk bakgrund	33,6	42,6	11,7	12,1	26,7	48,2	17,3	7,7	40,2	37,1	6,4	16,2
Elever med utländsk bakgrund	37,8	36,9	8,2	17,1	33,4	41,1	11,6	13,8	42,5	32,4	4,5	20,6
Muntlig förmåga (delprov B)	44,2	40,4	12,6	2,8	35,1	45,8	17,1	2,0	53,0	35,1	8,2	3,7
därav												
Elever med svensk bakgrund	43,9	40,6	12,7	2,8	34,6	46,1	17,4	1,9	52,8	35,3	8,3	3,6
Elever med utländsk bakgrund	46,7	38,7	11,3	3,3	39,3	43,6	14,7	2,5	54,6	33,6	7,6	4,1
Skriftlig förmåga (delprov C)	48,2	33,4	9,8	8,7	39,7	41,3	14,3	4,8	56,4	25,7	5,4	12,5
därav												
Elever med svensk bakgrund	47,8	33,6	10,0	8,6	39,0	41,8	14,7	4,6	56,3	25,8	5,5	12,4
Elever med utländsk bakgrund	51,5	30,7	7,7	10,1	45,7	36,7	10,6	6,9	57,5	24,3	4,6	13,5

Tabell 3b: Provresultat för ämnesproven i svenska som andraspråk år 9, vårterminen 2005

Svenska som andraspråk	Totalt				Flickor				Pojkar			
	Andel (%) elever				Andel (%) elever				Andel (%) elever			
	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen
Delprov												
Sammanvägt provresultat	56,3	19,0	2,0	22,6	53,1	24,9	3,2	18,8	58,9	14,2	1,1	25,7
därav												
Elever med svensk bakgrund ¹⁾	64,3	19,6	1,8	14,3	65,0	20,0	2,5	12,5	63,9	19,4	1,4	15,3
Elever med utländsk bakgrund	56,1	19,0	2,0	22,9	52,8	25,1	3,2	19,0	58,8	14,1	1,1	26,1
Läsförståelse (delprov A)	38,0	19,2	2,4	40,3	37,3	23,4	3,8	35,4	38,6	15,9	1,3	44,2
därav												
Elever med svensk bakgrund ¹⁾	48,0	18,4	2,4	31,2	52,2	15,2	2,2	30,4	45,6	20,3	2,5	31,6
Elever med utländsk bakgrund	37,8	19,2	2,4	40,6	37,0	23,6	3,9	35,5	38,4	15,7	1,3	44,6
Muntlig förmåga (delprov B)	58,9	26,2	4,8	10,0	54,8	30,4	6,8	8,0	62,2	22,9	3,2	11,6
därav												
Elever med svensk bakgrund ¹⁾	54,2	34,7	5,1	5,9	59,5	31,0	4,8	4,8	51,3	36,8	5,3	6,6
Elever med utländsk bakgrund	59,1	26,0	4,8	10,1	54,7	30,3	6,8	8,1	62,6	22,4	3,2	11,8
Skriftlig förmåga (delprov C)	54,2	18,5	2,7	24,7	53,1	22,8	4,2	19,9	55,1	15,0	1,4	28,5
därav												
Elever med svensk bakgrund ¹⁾	65,9	14,6	3,3	16,3	69,6	10,9	6,5	13,0	63,6	16,9	1,3	18,2
Elever med utländsk bakgrund	53,9	18,6	2,6	24,9	52,7	23,1	4,2	20,0	54,8	14,9	1,4	28,9

1) I redovisningsgruppen "elever med svensk bakgrund" ingår följande:

- a) Elever födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige.
- b) Samiska, tornedalsfinska eller romska elever födda i Sverige
- c) Elever med okänd bakgrund (197 st)

Ovanstående elever kan vara berättigade till undervisning i modersmål och svenska som andraspråk.

För närmare information, se 2 kap. 9 - 16 §§ grundskoleförordningen.

Resultaten för ämnesproven i matematik

Vad avser resultaten i matematik avviker dessa inte nämnvärt jämfört med tidigare år. Det inte är någon större skillnad mellan resultaten för pojkar och flickor oavsett om det gäller på betygsnivå eller för elever med svensk eller utländsk bakgrund.

Den skillnad som kunnat utläsas under tidigare år och även för det senaste ämnesprovet är att elever med svensk bakgrund klarar sig bättre än elever med utländsk bakgrund. Det gäller både elever som inte uppnår målen och elever som uppnår det högsta betyget MVG. Det är dubbelt så stor andel elever med utländsk bakgrund som inte uppnår målen (22 mot 11 procent) jämfört med elever med svensk bakgrund och nästan dubbelt så stor andel elever med svensk bakgrund som uppnår betyget MVG jämfört med elever med utländsk bakgrund (9,2 mot 5,6 procent).

Det hävdas ofta att flickor klarar språkliga matematikuppgifter bättre än pojkar och att elever med svensk bakgrund klarar uppgifter ur den aspekten bättre än elever med utländsk bakgrund. Det visar sig dock att pojkar och flickor klarar sig lika bra oavsett språklig bakgrund på det nationella ämnesprovet i matematik.

Skolverket har av regeringen fått i uppdrag att analysera de nationella proven vad avser kön, etnicitet och social bakgrund. Resultaten på de gymnasiala kursproven uppvisar liknande tendenser som ämnesproven i årskurs 9. Utredningsuppdraget kan ge vägledning för utvecklingen av proven i dessa avseenden.

Tabell 4: Provresultat för ämnesproven i matematik år 9, vårterminen 2005

Matematik	Totalt				Flickor				Pojkar			
	Andel (%) elever				Andel (%) elever				Andel (%) elever			
	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen
Provresultat	54,9	24,2	8,6	12,3	54,1	25,0	8,7	12,2	55,7	23,3	8,5	12,4
därav												
Elever med svensk bakgrund	54,9	25,2	9,1	10,8	54,1	26,1	9,2	10,6	55,6	24,3	9,0	11,1
Elever med utländsk bakgrund	55,1	17,3	5,6	22,1	53,7	17,9	5,6	22,8	56,5	16,6	5,6	21,3

Resultaten för ämnesprovet i engelska

Ämnesprovet i engelska bestod av tre delprov. Elevernas kunskaper i engelska prövas på olika sätt genom uppgifter av skilda slag och varierande svårighetsgrad. Delprov A fokuserar muntlig interaktion/produktion, där eleverna i olika uppgifter ska berätta, förklara och diskutera på engelska. Delprov B prövar receptiv förmåga: att läsa och förstå samt att lyssna och förstå. I läsförståelsedelen möter eleverna olika typer av texter. I vissa uppgifter ska rätt alternativ väljas och i andra svarar eleverna genom att skriva egna, kortare eller längre, svar. I hörförståelsedelen lyssnar eleverna till två fiktiva radioprogram som dock till stora delar bygger på autentiskt material. Även i denna del finns uppgifter där rätt alternativ ska väljas och uppgifter där eleverna själva skall formulera svaret. I delprov C, som prövar skriftlig produktion, väljer eleverna mellan två uppgifter, varav den ena är mera strukturerad och den andra mera fritt berättande.

De flesta eleverna uppnådde goda resultat på ämnesprovet i årskurs 9 och resultaten liknar utfallet på tidigare prov. På delprov A nådde 96 procent av eleverna betyget Godkänd eller högre. Motsvarande siffror för delprov B och C är 92,6 och 94,5 procent. På de produktiva delproven nådde cirka 50 procent betyget Väl godkänd eller högre. Fler elever får betyget VG eller högre på delproven som prövar receptiv förmåga, ca 60 procent.

Liksom tidigare är det skillnad i utfallet mellan delproven. Eleverna har lyckats bäst på det muntliga delprovet (A), där endast fyra procent av eleverna inte har nått målen. Flickor har bättre resultat än pojkar. En något större andel elever med utländsk bakgrund, jämfört med elever med svensk bakgrund, har fått betyget Mycket väl godkänd. Samtidigt är det en större andel i denna grupp som inte nått målen. Variationen är alltså något större i gruppen elever med utländsk bakgrund.

Det är en större andel elever som inte når målen i det receptiva delprovet (B) jämfört med de produktiva delproven (A och C). Skillnaden mellan elever med svensk och elever med utländsk bakgrund är också något större än i de övriga delproven. I det skriftliga delprovet är skillnaden mellan pojkar och flickor något större än i det receptiva delprovet dock når fler pojkar än flickor MVG-nivån i den receptiva delen. Detta överensstämmer med resultat på tidigare prov. Flickor lyckas liksom tidigare bättre än pojkar i de produktiva/interaktiva delarna av provet.

Tabell 5: Provresultat för ämnesproven i engelska år 9, vårterminen 2005

Engelska	Totalt				Flickor				Pojkar			
	Andel (%) elever				Andel (%) elever				Andel (%) elever			
	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen	G	VG	MVG	Ej nått målen
Delprov												
Sammanvägt provresultat	36,6	43,4	15,7	4,4	35,5	44,4	16,3	3,8	37,6	42,4	15,1	4,9
därav												
Elever med svensk bakgrund	36,0	44,2	16,0	3,8	35,1	45,2	16,5	3,2	36,9	43,3	15,5	4,3
Elever med utländsk bakgrund	40,4	37,6	13,7	8,3	38,5	38,8	14,9	7,8	42,3	36,5	12,5	8,7
Muntlig förmåga (delprov A)	42,8	38,0	15,3	4,0	39,6	39,6	17,1	3,6	45,8	36,4	13,5	4,3
därav												
Elever med svensk bakgrund	43,0	38,5	15,0	3,6	40,0	40,1	16,7	3,2	45,8	36,9	13,4	3,9
Elever med utländsk bakgrund	41,5	34,7	17,1	6,7	37,6	36,4	19,7	6,3	45,3	33,1	14,5	7,1
Receptiv förmåga (delprov B)	31,7	42,6	18,3	7,5	32,8	43,2	16,8	7,2	30,6	42,1	19,7	7,7
därav												
Elever med svensk bakgrund	30,9	43,5	19,0	6,6	32,2	44,1	17,4	6,3	29,6	42,9	20,6	6,9
Elever med utländsk bakgrund	37,0	36,6	13,0	13,4	37,0	36,9	12,6	13,5	37,0	36,4	13,4	13,2
Skriftlig förmåga (delprov C)	45,5	35,2	13,8	5,4	42,3	38,2	15,5	4,0	48,6	32,4	12,3	6,8
därav												
Elever med svensk bakgrund	45,6	35,7	13,8	4,9	42,4	38,7	15,4	3,5	48,5	32,8	12,4	6,2
Elever med utländsk bakgrund	45,1	32,1	13,9	8,9	41,2	35,1	16,2	7,5	48,9	29,2	11,6	10,4

SIRIS

Alla uppgifter Skolverket har fått in från insamlingen av resultat från ämnesproven i svenska och svenska som andraspråk, engelska och matematik för skolår 9 vårterminen 2005 redovisas på Skolverkets webbplats i SIRIS, <http://sir.is.skolverket.se>. Resultaten i SIRIS redovisas på skolnivå.